

Forum V

4. Ruotsin maallinen valta laajenee Suomeen

Dokumenttitehtävä: Maunu Eerikinpojan maanlaki noin vuodelta 1350 (otteita nykykielellä)

Jos neitsyt ottaa miehen vastoin isänsä tai äitinsä tahtoa, olkoonpa kysymys laillisesta avioliitosta tai salavuoteudesta, on hän menettänyt isänperintönsä ja äidinperintönsä, mutta ei muuta perintöä. Jos isä ja äiti tahtovat antaa anteeksi hänen rikoksensa, saakoon hän täyden perintöosansa. Jos tulee riitä siitä, onko hänelle annettu anteeksi vai ei, kahdentoista miehen tulee tutkia asia.

Kun sulhanen pyytää avioliiton toteuttamista, tulee naittajan naittaa ja luovuttaa hänelle hänen morsiamensa seuraavin sanoin: "Minä naitan sinulle tyttäreni kunniaksi ja emännäksi, jolla on oikeus puoleen vuoteeseen, lukkoihin ja avaimiin sekä kolmanneksen niistä rahoista ja siitä irtaimistosta, minkä omistatte tai tulette omistamaan, ynnä kaikkeen siihen oikeuteen, mikä on Uplannin laissa mainittu ja jonka Pyhä Eerik sääti Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen".

Jos mies lähtee laillisen vaimonsa luota ja laillisesti kihltaa itselleen toisen vaimon ja makaa hänet toisen laillisesti vihityn vaimon eläessä ja jos tämä laillisesti näytetään toteen kirkollisen oikeuden mukaisesti, menettäköön henkensä. Samoin käyköön naisen, joka ottaa itselleen kaksi miestä. Mies mestattakoon ja nainen kivitettäköön.

Jos joku tahtoo myydä maansa, jonka hän on perinyt, silloin hänen tulee kolmilla kihlakunnan käräjillä laillisesti tarjota se sukulaistensa lunastettavaksi, isän maa isän sukulaisille ja äidin maa äidin sukulaisille. Tällöin olkoon sukulunastajilla lupa vuoden ja yön kuluessa ostaa maa. Jos he eivät sitä tee, olkoon myyjällä oikeus myydä maa kelle haluaa ja sukulaiset menettäköön valitusoikeutensa maahan.

Perilliset olkoot velvolliset mahdollisuuksiensa mukaan elättämään isän ja äidin, jos nämä tulevat köyhiksi tai vanhoiksi, olkoon näillä rahaa tai ei. Poika tai tytär, joka ajaa pois isänsä tai äitinsä, maksakoon sakkoa joka vuodelta kolme markkaa, jotka kokonaan kuuluvat vanhemmille.

Jos mies tai nainen, kuka tahansa, murhaa jonkun ja kätkee ruumiin, mies teilattakoon ja nainen kivitettäköön. Kihlakunnanlautakunnan siinä kihlakunnassa, jossa murha tehtiin, tulee tutkia, onko vastaaja syyllinen vai syytön, ja kihlakunnantuomarin tulee sanella vala, joka kunkin lautamiehen on erikseen vannottava. Siten meneteltäköön käsiteltäessä kaikkia murhia ja kaikkia muita rikoksia, joista seuraa kuolemanrangaistus.

Jos mies tai nainen tappaa tahallaan lapsensa, kastamattoman tai kastetun, tai murhaa sen taikka jos lapsi surmaa isänsä tai äitinsä, mies teilattakoon ja nainen kivitettäköön, mikäli asia on ilmeinen. Jos jotakuta syytetään tällaisesta rikoksesta, mutta asia ei ole ilmeinen, vapauttakoon hän itsensä kihlakunnanlautakunnan valalla siinä kihlakunnassa, jossa teko tapahtui, ja kihlakunnantuomari sanelkoon valan, joka kunkin lautamiehen on erikseen vannottava. Jos hänet langetetaan, miehen kysymyksessä ollen hänet teilattakoon ja naisen kysymyksessä ollen kivitettäköön. Ja murhaaja tai tappaja sekä

hänen sukunsa menettäköön vainajan perinnön, koska kukaan ei saa tappaa toista saadakseen perinnön.

Kun joku tappaa toisen ja saadaan kiinni tuoreeltaan joko ruumiin luota tai pakomatalla saman vuorokauden aikana, syyllinen antakoon hengen hengestä, mikäli voidaan osoittaa, että hän teki teon tahallaan eikä itseään puolustaessaan. Hän olkoon lainsuojaton muualla, paitsi ei kirkossa tai luostarissa. Kihlakunnanlautakunnan tulee kuitenkin tutkia asia siinä kihlakunnassa, missä teko tehtiin, ennen kuin hänet otetaan hengiltä.

Jos tapetun miehen lähin perillinen vuorokauden kuluessa tulee ja tappaa tappajan pikaistuksissaan ennen tuomion antamista, hän maksakoon samat sakot ja paastotkoon kuin muukin tappaja. Hänen ei kuitenkaan tarvitse lähteä maanpakoon eikä menettää henkeään. Hän maksakoon sakkoa kuninkaalle kolmetoista markkaa kahdeksan äyryistä, samoin kihlakunnalle.

Jos jotakuta lyödään aseella selkään, käsivarsiin tai sääriin niin, että hänestä tulee rampa, rujo tai halvaantunut, olkoon vammakorvaus kuusi markkaa. Jos hänestä ei tule rampaa, rujoa tai halvaantunutta, jääköön vammakorvaus pois.

Jos jotakuta lyödään käteen niin, että peukalo vioittuu ja tulee käyttökelvottomaksi, maksakoon syyllinen korvausta kolme markkaa. Etusormesta olkoon korvaus kaksitoista äyriä, keskisormesta kuusi äyri, nimettömästä kolme äyriä ja pikkusormesta neljä ja puoli äyryistä. Haavasakko riippukoon arviosta.

Jos joku käskee toisen lyömään jotakuta tai tappamaan jonkun tai tekemään muuta pahaa jollekulle taikka palkkaa hänet siihen, kärsiköön saman rangaistuksen kuin jos olisi itse suorittanut rikoksen.

Jos joku varastaa toisen elikoita, nautoja tai sikoja, lampaita tai vuohia, vuoden täyttäneitä, joko karjasuojasta tai laitumelta, ja vie ne metsään tai muuhun piilopaikkaan ja teurastaa ne siellä taikka omassa talossaan tai jonkun toisen talossa, häntä kutsuttakoon karjavarkaaksi. Jos hänet saadaan kiinni varastettuine saaliineen, hänet köytettäköön ja vietäköön kärkeille saaliineen ja siellä kaksitoista miestä todistakoon ja vannokoon hänet varkaaksi, joka on varastanut mukanaan olevan saaliin. Tämän jälkeen hänet tuomittakoon hirtettäväksi puunoksaan tai hirsipuuhun ja hänen jälkeensä jättämä irtaimisto jaettakoon kolmeen osaan: yksi osa asianomistajalle, toinen kuninkaalle ja kolmas kihlakunnalle.

Jos joku varastaa omaisuutta kolmen äyriä, mutta alle puolen markan arvosta ja hänet saadaan kiinni itse teossa saaliineen, hänet köytettäköön ja vietäköön kärkeille saaliineen, joka siellä arvioitakoon. Syyttäjä tuokoon esiin kaksitoista miestä, jotka vannokoon, että hän on syyllinen. Sen jälkeen kihlakunnantuomarin tulee tuomita hänet raipparangaistukseen ja menettämään molemmat korvansa.

Jos joku varastaa humaloita humalistosta tai saarilta, luodoilta tai missä muualla niitä kasvaa ja saadaan kiinni itse teosta, hänet köytettäköön ja vietäköön kärkeille. Hänet tuomittakoon menettämään henkensä tai selkänahkansa taikka jonkin jäsenensä, aina asianhaarojen mukaan. Jos jotakuta epäillä tällaisesta teosta, hän näyttäköön toteen syyttömyytensä edellä sanotulla tavalla.

Tehtäviä

1. Mitä keskiaikaisia oikeudellisia käsitteitä tekstistä käy ilmi?
2. Miten miehen ja naisen oikeudet erosivat toisistaan maanlain mukaan?
3. Millaisia rangaistuksia maanlaissa mainitaan? Mitä rangaistukset tarkoittavat?
4. Millaisia omistusoikeuteen liittyviä käsityksiä maanlaissa ilmenee?
5. Millä tavalla keskiaikaiset oikeuskäsitykset eroavat nykyaikaisista? Entä mitä samoja käsityksiä havaitset?

Varkaan kaaren aloituskuva Maunu Eerikinpojan maanlain käsikirjoituksessa.
Hirttotuomio seurasi monista varkauksista, kuten dokumenttiteksti kertoo.
(Lähde: Wikimedia Commons.)